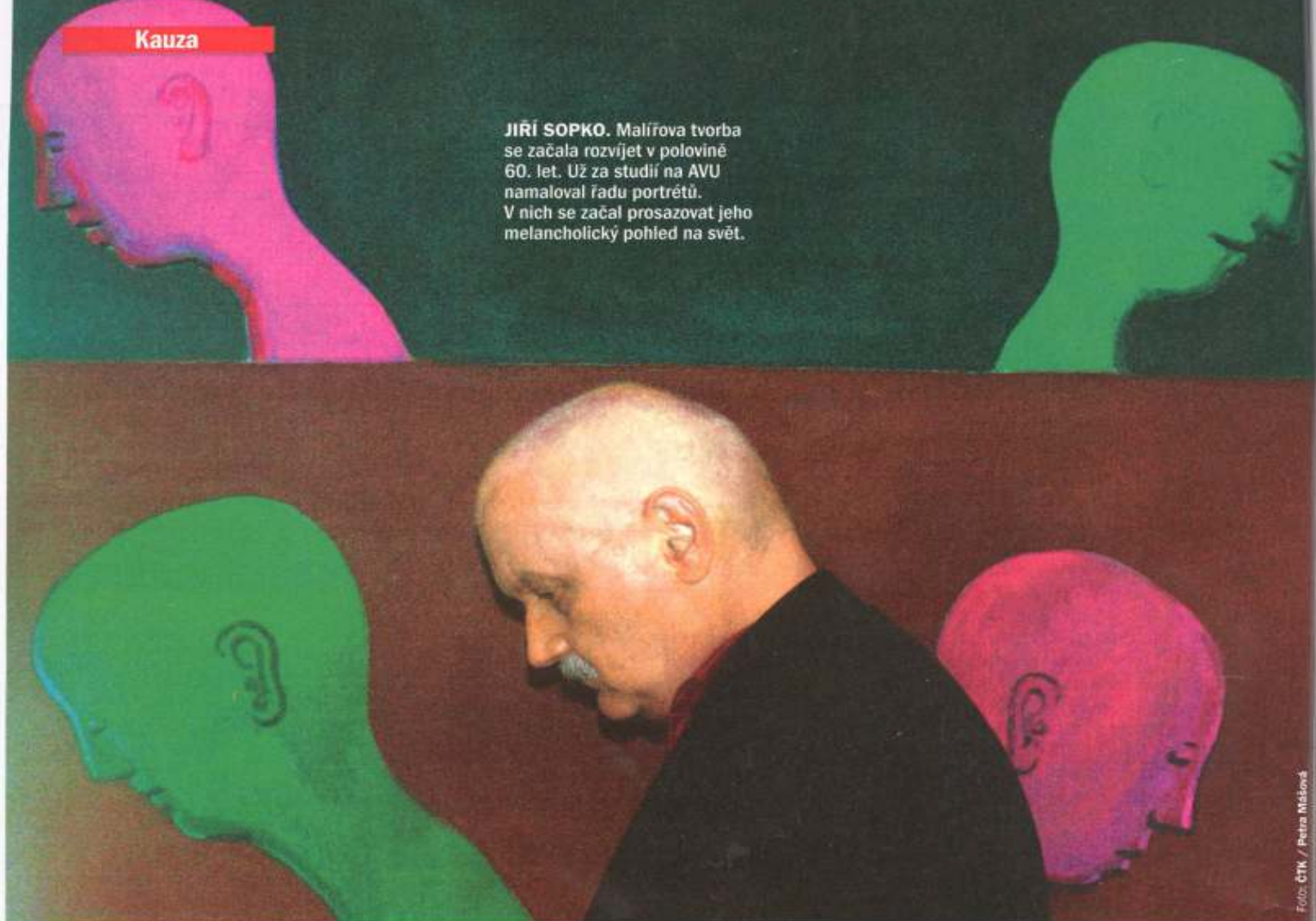

JIRÍ SOPKO. Malířova tvorba se začala rozvíjet v polovině 60. let. Už za studií na AVU namaloval řadu portrétů. V nich se začal prosazovat jeho melancholický pohled na svět.

Fotografie: CTK / Petra Mláková

V Česku řadí **drzý géníus**

Tuzemský trh s výtvarným uměním čelí hrozbě. V Česku se objevil mimořádně talentovaný padělatel. Navíc je drzý natolik, že na rozdíl od jiných falzifikátorů vytváří dokonale imitace obrazů dosud žijících autorů. Ošálil dokonce renomované znalce. Je to unikum.

V ýznamné galerie bijí na poplach. Prý je ohrožuje mistr mezi padělateli. „Už jsme podali trestní oznámení,“ řekl TÝDNU Vladimír Neubert, ředitel předního aukčního domu a galerie klasického výtvarného umění Galerie Art Praha. A zdůraznil: „Je opravdu šokující, jak jsou jeho falza dokonalá. Jsou k nerozeznání od originálu! Úplně stejná. I já sám jsem se nechal oklamat.“ Podle Neuberta může mít existence tak

precizních falz značně neblahý dopad na trh s výtvarným uměním a aukce samé. „Ano, pro celý trh je to nebezpečné,“ podotýká. „I proto jsme vypsali odměnu 100 tisíc korun za dopadení tohoto lumpa.“

„Milovník“ Sopka

Právě v Neubertově prestižní galerii objevili nedávno falza dvou obrazů někdejšího rektora Akademie výtvarných umění v Praze Jiřího Sopka. Profesor

Sopko (72) má jako umělec mezinárodní renomé: jde o jednoho z nejvýznamnějších soudobých malířů vůbec, rovněž byl a je považován za hlavního z představitelů figurální malby v Čechách 60. let.

Jak se plátna v galerii ocitla, není známo, ale že se nadaný padělatel zaměřil právě na Sopkovy obrazy, nechce sám malíř z pochopitelných důvodů komentovat. Nadto je znám svou nedůvěrou k novinářům. „Ten případ není dosud uzavřen. Vyšetřuje ho policie. Ale rozhodně nejde u mé osoby o první výskyt takových padělků,“ sdělil pouze TÝDNU.

V době normalizace byl Sopko společně s Karlem Neprašem přiřazen ke skupině české grotesky a z politických důvodů měl zákaz vystavovat. V současnosti, kdy se jeho obrazy prodávají

za miliony korun, může tvořit již svobodně, ale čelit tak opovázlivému falzifikátorovi také není žádná legrace. Poškozuje nejen dobré jméno umělce, ale i galeristů.

Ošálil i všechny znalce

Zástupce vedoucího odboru obecné kriminality pražské policie Pavel Hájek Sopkova slova potvrzuje: „Ano, tento případ opravdu vyšetřujeme. Falzifikáty obrazů v prodejní hodnotě statisíců korun byly již zajištěny.“

Podle informací TÝDNE pochází prý pachatel z oblasti Karvinska. Galerista Neubert zdůrazňuje: „Ty padělky – jmenovitě šlo o obrazy *Vejce* a *Pyramida* – viděl přítom i profesor Jaromír Zemina, což je opravdu velice renomovaný znalec. Stejně tak další významný znalec tvrdil, že je namaloval Sopko.“

Jestliže by šly obrazy do aukce, což se naštěstí v tomto případě nestalo, vydražily by se za statisíce korun. „Vývolávací ceny byly kolem půl milionu za jeden obraz,“ upozorňuje Neubert.

Český van Meegeren

Nákup uměleckých děl se přitom často považuje za zajímavou a bezrizikovou investici, neboť hodnota obrazů s časem neklesá, právě naopak. A že Češi do výtvarného umění investují stále častěji, dokazuje i takzvaný souhrnný index trhu s uměním Art+. Ten v posledních letech narostl zhruba o 58 procent.

Jak se však zdá, i tyto dosud spolehlivé investice začínají být v tuzemsku riskantní. Nejzdařilejší padělky (mezi něž mohou podle Neuberta patřit právě i falza Sopkových obrazů) zkoumají totiž špičkoví odborníci třeba i několik měsíců, než dojdou k nějakému závěru. Kupcům potom tečou nervy.

Eva Kolerusová z Národní galerie v této souvislosti pro TÝDEN uvedla: „Kolik padělků se pohybuje na našem trhu, neumíme říct. Ale co se říct naopak dá, je fakt, že jich zaznamenáváme opravdu čím dál více.“

Odhalil ho náhodou

Kriminalista Hájek však ujišťuje, že o padělateli Sopkových děl již policisté vědí. Nicméně galerista Neubert je skeptický. Zároveň s tím, jak popisuje věrohodnost falz a pachatelovu zručnost, se člověku vybaví vzpomínka na proslulého Hana van Meegerena (1889–1947), nejznámějšího falzifikátora všech dob (viz *Velmi- str plagiátu Han van Meegeren*).

Padělatel malíře Sopka by tak mohl zřejmě předčit i Libora Prášila, dosud největší českou „hvězdu“, jež se specializovala na Jana Zrzavého. „Vstoupil do mě duch Zrzavého. Natolik jsem se ztotožnil s jeho obrazy, že jsem neviděl rozdíl mezi ním a mnou,“ bavil před lety u brněnského soudu přítomné. Okopíroval na 160 obrazů malířů devatenáctého a dvacátého století.

„Prášil byl jako padělatel dokonalý,“ popsala TÝDNU případ Petra Srnková z Kriminalistického ústavu Praha. Některé jeho kopie Zrzavého byly podle ní profesionální tak, že byly k nerozeznání od skutečných obrazů. „Zkoumání pláten probíhalo téměř tři čtvrtě roku,“ doplnila.

Teď budou mít podle všeho experti z Kriminalistického ústavu novou práci. Nikdo totiž neví, kolik falz od novodobého českého van Meegerena na trhu koluje.

Na otázku, jak na padělky Jiřího Sopka narazil, odpovídá galerista Neubert slovy: „Šlo o naprostou náhodu. Nebýt jí, obrazy by byly již prodány. Vydali jsme totiž katalog a nečekaně nám zavolal majitel originálu obrazu *Vejce*, že ho koupil před lety v galerii u Jiřího Rybáře. A ptal se, jak je možné, že ho máme v katalogu.“

Vzápětí po tomto upozornění objevil Neubert další falza. „Šlo například o *Špálu* či o jednoho *Lhotáka*,“ doplňuje a dodává, že je mohl padělat též autor ▶

▼ PLACENÉ UVEDENÍ

SUMMER PARTY

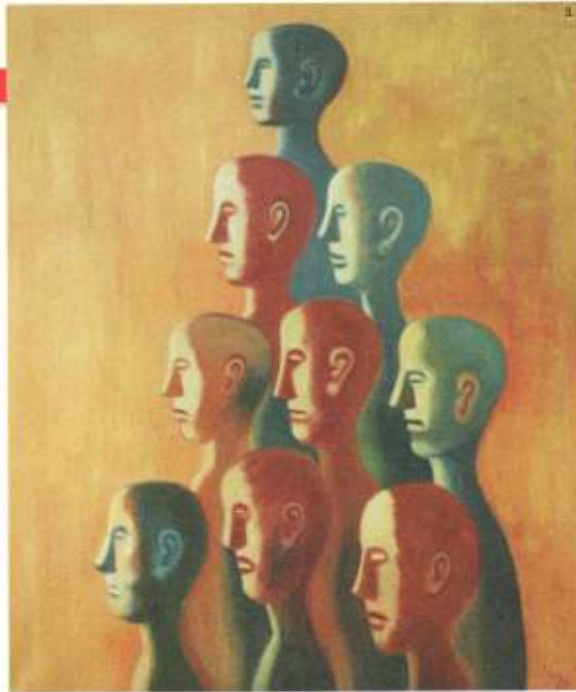
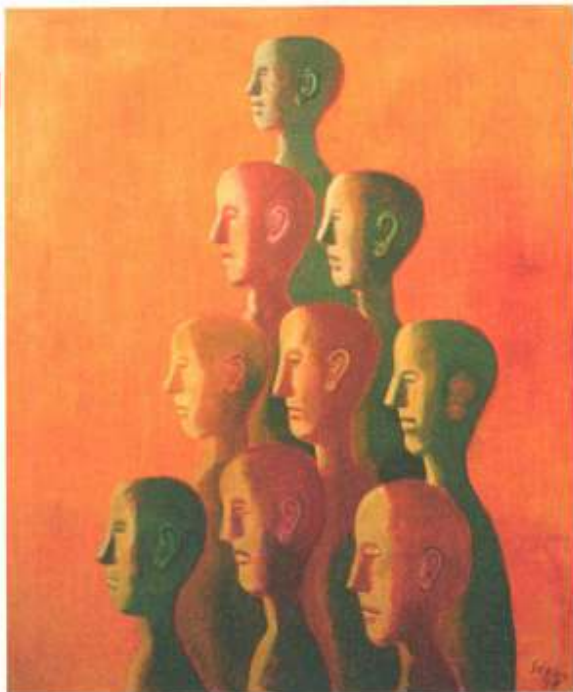
Evropa

od **1 530 Kč***

Rezervujte na csa.cz

Cena je jednorázová letenka vč. taxí a poplatků, včetně příslušenství.

► **PYRAMIDA.** Srovnání originálu obrazu (vlevo) s padělkem (vpravo). Fotografie padělků je méně kvalitní.

jako Sopka. „Určitě jde o akademického malíře. Je to nepochopitelná a nebetyčná drzost!“ zlobí se Neubert.

Expertka: Pochybila galerie!

Linda Sedláková, ředitelka Galerie Gema, jež Jiřího Sopka zastupuje již od roku 1991, ale zklidňuje emoce, být příznává, že falšovat současného malíře je naprosto ojedinělé. Falzifikátora přesto za tak nebezpečného jako Neubert nepokládá: „Napodobitelé chybí Sopkova finesa, zacházení s barvami a schopnost dílo promalovat.“

Sedláková vysvětluje, že na zadní straně obrazu *Pyramida* bylo navíc na slepém rámu propisovací tužkou ženským písmem napsáno, že obraz byl vystaven v roce 1999 v Ústí nad Labem, což není pravda. „Stačilo by, aby si padělatel

dal tu práci a navštívil webové stránky Jiřího Sopka, kde by našel kompletní soupis výstav a zjistil by, že v daném roce Sopko vůbec nevystavoval.“

Dále podle ní člověk, jenž nabídl obrazy k prodeji, tvrdil, že plátna vydražil v Dorotheu, největším aukčním domě ve střední Evropě, což je také lež, neboť jen originál jednoho z děl se v Dorotheu v roce 2008 vydražil, druhý byl v témže roce prodán v 1. Art Consulting Praha. „A to je opět ležce dohledatelný fakt, protože dnes snad každý galerista či obchodník s uměním má přístup na znalecký server Artplus, kde jsou veškeré aukční výsledky včetně fotografií dražených děl,“ upozorňuje Sedláková. To, že byla falza Sopkových děl označena za originál, přikládá tak spíše nepozornosti galeristy a znalce, který díla posuzoval.

Ať tak či onak, počet padělků i podle Sedlákové v poslední době na českém trhu opravdu znatelně roste. „Pro kupce je tak nejlepší ověřit si vždy pravost díla, pokud možno přímo u autora či u galerie, jež ho zastupuje,“ doporučuje.

Napálila Ransdorfa

Padělatele přitom policie často nakonec dopadne a hrozí jim až desetileté tresty. Týká se to i posledního dosud zaznamenaného případu, který vzbudil nebývalou pozornost na Plzeňsku.

Absolventka oboru výtvarná kultura na Západočeské univerzitě v Plzni Lenka Sýkorová dokázala napodobit díla proslulých malířů tak věrohodně, že za ně kupci neváhali zaplatit milionové částky. Nyní se zpovídá před Krajským soudem v Plzni z trestného činu podvodu a padělaní díla výtvarného umění, byť přelíčení bylo tento měsíc odročeno na neurčito.

Ze spisu vyplývá, že s využitím falešných dokumentů o původu obrazů se gangu, jehož byla Sýkorová členkou, v roce 2005 podařilo prodat 70 padělků za 10 milionů korun. „Namalovala jsem přibližně 30 kreseb a do stovky obrazů,“ přiznala.

Mezi poškozenými je například i komunistický europoslanec Miloslav Ransdorf. Nechal se zlákat nabídkou koupě sbírky obrazů různých autorů za 12 milionů korun. Do obchodu zapojil ještě několik svých známých a společně zaplatili milionovou zálohu. Na dotaz TÝDNE, o kolik peněz přišel, odpověděl: „Ano, jsem opravdu obětí padělatelů. Co se týká mé finanční újmy, šlo celkem o 800 tisíc korun.“

Laik falzum nepozná

Aby docílili dojmu stáří obrazu, kupují falzifikátory podle kriminalistky Srnkové ►

■ Velmistr plagiátu Han van Meegeren

Nizozemec Meegeren (1889–1947) se specializoval na obrazy největšího holandského malíře 17. století Jana Vermeera. Nepadělal Vermeerovy obrazy z galerií, ale maloval jeho slavné obrazy, které v průběhu staletí zmizely. A byl dokonalejší tak, že jeho falza zdobila i muzejní sbírky. Nesmrtelnost si vydobyl především za druhé světové války, neboť dokázal napálit „znalce“ a prominentního nacistu Hermanna Göringa, když mu prodal za čtyři miliony liber obraz *Křtustus a cizoložnice*. Po válce byl označen za kolaboranta. Absolutně nikdo mu nevěřil, že obrazy maloval sám. A tak ve vězení načrtl skicu, jež se díky rentgenu později našla na plátně pod padělkem obrazu *Emauzští mučedníci*. Okamžitě se stal národním hrdinou. Když ho pak nizozemská královna chtěla omilostnit, zemřel (na selhání srdce).

▲ **HRDINA.** O osudu výjimečného plagiátora Hana van Meegerena pojednal i česko-německý seriál *Dobrodružství kriminalistiky* v díle *Paprsek*.

■ Padělatelství: vášně i velký byznys

Padělky výtvarných děl provázejí lidstvo už od antiky, falešné obrazy nebo sochy se objevovaly i ve středověku. Pohutky padělatelů sice bývají různé, nejčastěji ale tvoří své obrazy či sochy kvůli penězům, byť někdy mezi motivy nechybí ani zneuznání a touha ukázat celému světu své nadání. Odhalit padělek přitom není jednoduché, a to ani při používání moderní techniky – rentgenu, lampy s ultrafialovým světlem nebo chemického rozboru barev.

Zneklidňující pro investory může být i odhad bývalého ředitele Metropolitního muzea umění v New Yorku Thomase Hovinga, jenž prohlásil, že 40 procent děl nabídnutých k prodeji na světových trzích tvoří falza. Nechvalně prvenství drží Čína s devadesátiprocentním podílem, v závěsu za ní je Rusko s osmdesáti procenty. A jak se ukazuje, ani Česko nezůstává pozadu.

Nefalšují se ale jen obrazy. Ke známým případům padělání soch patří kauza Francouze Guye Haina, který od konce 80. let prodal tisíce bronzových soch, údajně originálů Augusta Rodina a dalších sochařů. Hain, jehož produkce se odhaduje na 6000 padělků (odhalit se podařilo jen třetinu), ale jen zneužil velký zájem o artefakty a kontakt na původní Rodinovu slévárnu, aby vytvořil tisíce kopií. Koncem 90. let si odseděl dva roky, ani to ho ale neodradilo od dalšího padělání.

Mnohem větší záběr než Hain měl Brit Shaun Greenhalgh, jenž vytvářel díla připisovaná moderním výtvarníkům jako Man Ray nebo Henry Moore. Rodinný gang, na jehož fungování se podíleli i Greenhalghovi rodiče a bratr, prodal mezi lety 1989 a 2006 desítky děl. Legenda, podle které sochy do-

▲ **ORIGINÁL, ČI FALZUM?** Podle expertů počet padělků na trhu závratně stoupá.

stala padělatelova matka jako dědictví, pomohla prodat falza nejen soukromníkům, ale i muzeím v Británii, Rakousku či Spojených státech. V roce 2008 Greenhal-

gha poslal soud na čtyři roky a osm měsíců do vězení, jeho falza vystavili kriminalisté v londýnském Muzeu Viktorie a Alberta.

Oblastí, kde mohou padělatelé udat i tisíce falešných děl, je svět grafiky, kde se pohyboval například Američan Michael Zabrín. Jako obchodník s originálním uměním

získal kontakty na galeristy po celých Spojených státech, kterým od 80. let prodával tisíce falz grafických listů s podpisy Pabla Picassa, Marka Chagalla a zejména Joana Miróa. Po odhalení spolupracoval s vyšetřovateli a odseděl si jen rok, po propuštění se ale k prodeji falešných grafik vrátil, využívat začal zejména aukční server eBay. Po druhém odhalení dostal tři roky.

V českém prostředí patří k nejznámějším kauzám posledních let případ malíře Bohumila Samuelya Keččře, jehož obrazy se prodávaly za desítky tisíc korun, někdy i za 10 tisíc eur (274 tisíc korun). Potomek židovské rodiny, který údajně zemřel v roce 1987 v brněnské psychiatrické léčebně, přitom nikdy nežil. Dodnes neodhalený padělatel vyrobil falešné zahraniční katalogy a upravil i několik výtisků uznávaného Tomanova slovníku výtvarných umělců. Podvod byl odhalen v roce 2007.

PLACENA INZERCE

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání

Fond
Dalšího
Vzdělávání

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zájem o projekt „Stáže ve firmách – vzdělávání praxí“ předčil očekávání

Více než 35 000 lidí se zaregistrovalo jako zájemci o stáž v projektu Fondu dalšího vzdělávání „Stáže ve firmách – vzdělávání praxí“. Ten všem nabízí i možnost doplnit si teoretické znalosti o zkušenosti z praxe. Za dva roky fungování se projekt ukázal jako úspěšný jak z pohledu stážistů, tak i firem.

Především mladí lidé ve věku 20-30 let mají zájem se dále vzdělávat formou odborné stáže. Ukázaly to výsledky projektu „Stáže ve firmách – vzdělávání praxí“, v jehož rámci proběhlo více než 6000 stáží v desítkách oborů od strojírenství a stavebnictví až po IT nebo zemědělství.

„Až třetinu všech stážistů tvořili čerství absolventi, dále se zapojili například lidé, kteří jsou na rodičovské dovolené nebo jim právě skončila,“ popisuje hlavní manažerka projektu Kateřina Šimová s tím, že další cílovou skupinou projektu byli také dlouhodobě nezaměstnaní. Více než polovina zaregistrovaných zájemců o stáž měla středoškolské vzdělání, druhou nejpočetnější skupinou byli lidé s vysokoškolským diplomem.

Ačkoliv je systém stáží v Česku novinkou, zájem o projekt předčil očekávání Fondu dalšího vzdělávání. „Náš původní cíl bylo uskutečnit 5 000 stáží, ten jsme ale splnili už v lednu. Díky úsporám v rozpočtu jsme tak mohli počet stáží navýšit o více než další tisícovku,“ popisuje Šimová.

Cílem bylo zvýšit šanci absolventů stáží na trhu práce, což se úspěšně dařilo. Téměř 40 procentům absolventů stáže nabídl poskytovatel další spolupráci a i z ohlasů dalších je zřejmé, že jim zkušenosti ze stáže pomohli při hledání nového zaměstnání. Na www.stazevefirmach.cz vznikl také Národní katalog stáží a díky zkušenostem bude možné s modelem stáží dále systémově pracovat.

Firmy si zároveň pochvalují, že s projektem není spojená velká administrativní zátěž a navíc mají možnost zaškolit si potenciální nové zaměstnance.

Stáže budou probíhat ještě do konce června, aktuálně se ale na Fondu dalšího vzdělávání již připravuje pokračování projektu. V případě jeho schválení by běžel od července další jeden rok.

Stáže
ve firmách

Národní katalog stáží

„Stáže ve firmách – vzdělávání praxí“

Statistiky

- Zaregistrovalo se 35 630 uchazečů o stáž u 9 700 firem
- Bylo zahájeno 6 182 stáží u 3 162 poskytovatelů
- 20 % stážistů zůstalo u poskytovatele zaměstnáno
- Dalším 20 % byla poskytovatelem stáže nabídnuta jiná forma spolupráce

Největší zájem

- je ze strany uchazečů o stáže v Praze, Moravskoslezském, Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji
- poskytovateli je o stážisty v oborech Ekonomika, personalistika, administrativa, správa, Management, obchod, marketing, reklama, stavebnictví, informační technologie a strojírenství

Nejvyšší dosažené vzdělání uchazečů o stáž

O projektu

Projekt realizuje Fond dalšího vzdělávání, příspěvková organizace Ministerstva práce a sociálních věcí, a to od června 2012 do října 2014. Cílem projektu je zavedení inovativního systému dalšího vzdělávání prostřednictvím stáží ve firmách a zvýšení uplatnitelnosti občanů na trhu práce. Projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a rozpočtu České republiky.

► **TRH V OHROŽENÍ.** Podle galeristy Vladimíra Neuberta (ve výřezu) může mít existence precizních falz obrazů Jiřího Sopka (na snímku obrazy *Za sloupem 1* a *Za sloupem 2*) značně neblahý dopad na trh s výtvarným uměním i aukce samé.

stará bezcenná plátna, která pak přemalují. Nato obrazy vypalují v pecích nebo používají různé chemické prostředky.

Zkoumáním a analýzou uměleckých předmětů (i obrazů a soch) a dalších vysoce hodnotných komodit se podle ní v Kriminalistickém ústavu zabývají znalci z odvětví fyzikální chemie. „Ke komplexnosti posudku většinou přispívají svými odbornými posudky také znalci z odvětví zkoumání ručního písma (prověřování pravosti podpisu na obrazech), mechanoskopie (zkoumání rámců obrazů) či defektoskopie (rentgenování obrazů),“ vysvětluje Srnková. „Lze rovněž využít,“ jak doplňuje, „různé vlnové délky světla. Například za pomoci UV světla je možné na obrazech vybudit

takzvanou luminiscenci neboli světélkování, což může svědčit o odlišnosti složení barevných vrstev.“

Celebrity

Novodobí čeští padělatelé se podle policistů často rekrutují ze zneuznaných umělců nebo kunsthistoriků. Zaměřují se většinou na autory, po kterých je shánka, anebo na díla, která se hledají. „Často jsou to Kupka, Zrzavý, Filla, Foltýn, Špála, Toyen, Čapek, Havránek, Chittussi, Lada a Sopko,“ vysvětluje Kolerusová z Národní galerie. Galeristé a odborníci pod rouškou anonymity přiznávají, že jsou bezradní: například u Emila Filly prý může být v prodeji dokonce více padělků než originálů. Dokonalí padělatelé přitom nejsou typičtí zlo-

činci, neboť se z nich mohou stát i celebrity, jak ukazují případy ze zahraničí. Například známý falzifikátor Wolfgang Beltracchi nyní patří k nejpobulárnějším německým vězňům. Beltracchi dlouhá desetiletí zaplavoval trh falešnými obrazy moderních mistrů, na kterých vydělal miliony eur. Sympatie veřejnosti jsou přesto na jeho straně – soucitu s okradenými, ve velké většině bohatými, se nedostává.

Jaký bude osud českého van Meegerena, jenž se zaměřil na malíře Sopka, se teprve ukáže. Možná se i on stane hvězdou s mnoha fanoušky. Zajím je jasné jen jediné. Galeristům již pěkně pocuchal nervy a nejráději by ho zadupali do země.

Marok Příbil ■

Umění s vysavačem

Nezvyklou metodu podle Petry Smrkové z Kriminalistického ústavu Praha používal osmačtyřicetiletý muž z Chomutova. Ač amatér, počínal si nadmíru zkušeně. K tomu, aby obrazy vypadaly starobyle, používal mimo jiné prach z vysavače. Policie ho dopadla loni a zajistila 172 falzifikátů, mezi nic netušícími lidmi jich však mohou být další stovky.

„Muž používal staré obrazy, které zakoupil ve starožitnictví nebo bazarech. Obrazy svým způsobem restauroval, to znamená, že z nich sundal původní malbu a pak maloval svá díla. Používal

temperové barvy, které následně opatřoval akrylátovým lakem. Takové dílo pak vzbuzuje dojem olejomalby, což laik nemusí poznat,“ uvádí Lenka Burdigová z moravskoslezské policie a doplňuje, že prach z vysavače malbu poté patinoval.

Díla prodával prostřednictvím galerií v Praze, Zlíně či Vsetíně. Na stopu padělatele přivedl policii jeden z kupců, jenž pojal podezření, že není vlastníkem originálu. A ozvali se také potomci umělců. Pachatel vytvářel napodobeniny děl valašských malířů Karla Hofmana, Aloise Schneiderky, Františka Podešvy a Augustina Mervarta.

▲ **JAK NA PATINU?** Plagiátor z Chomutova používal jednoduchý trik: prach z vysavače.